

TDE 102 - TÜRKİYE TÜRKÇESİ II - Fen Edebiyat Fakültesi - Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Genel Bilgiler

Dersin Amacı

Dersin temel amaçları; biçim bilimi (morfoloji) ile ilgili temel kavram ve terimleri, Türkçenin (Türkiye Türkçesi) genel biçim özelliklerini, sözcüklerin genel yapı özelliklerini, yapım ve çekim sisteminin işleyişini öğretmek ve Türkçe sözcükleri biçim özelliklerine göre inceleme yöntemini öğretmektir.

Dersin İçeriği

Biçim bilimi (morfoloji) ile ilgili temel kavram ve terimler, Türkçenin genel biçim özellikleri, sözcüğün ses yapısı (hece), sözcüğün biçimi/yapısı (kök, ek, gövde kavramları ve özellikleri), Türkçede sözcük yapma yolları, "yapım" kavramı ve Türkçenin yapım ekleri, "çekim" kavramı ve Türkçenin çekim ekleri, "bildirme" kavramı ve ekleri, farklı biçim özelliklerine sahip sözcüklerin biçim açısından incelenmesi.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Prof. Dr. Muharrem Ergin (2004), Türk Dil Bilgisi, Bayrak Yayınları, İstanbul. Doç. Dr. Mustafa Karataş (2019), Her Yönüyle Türk Dili, Kimlik Yayınları, Kayseri.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Bu derste, öğrencilerin dersin gerektirdiği kazanımları elde edebilmeleri için şu etkinlikler, çalışmalar yapılır: Dersin ve içeriğinin öneminin kavratılması, Dil bilgisi konularının güncel örneklerle desteklenerek işlenmesi, Derste sık sık soru-cevap yönteminin kullanılması, Bir sonraki hafta, üzerinde çalışılacak ve konuşulacak konunun belirtilmesi, Her hafta dersin başında öğrencilerin önceki konularla ilgili sorularına cevap verilmesi, Her hafta, sonraki konularla veya uygulamalarla ilgili ödev verilmesi, Üzerinde konuşulan konularla (kavram, olay, kişi vb.) ilgili genel ödevler verilmesi, Yapılan ödevlerle ilgili tartışma ve değerlendirme, Sınıfta öğrencilerle birlikte farklı biçim özelliklerine sahip sözcükler üzerinde inceleme çalışmaları ve uygulamalarının yapılması, Yapılan sınavlarla ilgili dönüt verilmesi, Öğrencilerle ders dışında bireysel olarak anlamadıkları veya danışmak istedikleri konularla ilgili görüşmeler yapılması, İstenmesi durumunda öğrencilere bireysel çalışmalar yaptırılması. Ayrıca bu derste kullanılan yöntemler şunlardır: 1. DÜZ ANLATIM 2. PROBLEM ÇÖZME 3. TARTIŞMA 4. GÖSTERİP-YAPTIRMA

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Ek kaynak olarak şu kitaplar önerilmektedir: KORKMAZ, Zeynep (2003), Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK Yayınları, Ankara. KARAĞAÇ, Günay (2013), Türkçenin Dil Bilgisi, Akçağ Yayınları, İstanbul. EKER, Süer (2015), Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayınları, Ankara. KARAĞAÇ, Günay (2015), Dil Bilgisi ve Anlam Bilgisi Çözümlemeleri, Akçağ Yayınları, İstanbul. ERSOY, Feyzi (2016), Türkiye Türkçesinde Kelime Tahlilleri, Gazi Kitabevi, Ankara. Ders kitapları ve önerilen çalışmalar dışında öğrencilere iki kitap okutulur ve bunlardan öğrenciler vize ve finalde sorumlu tutulur: Okunacak Kitaplar: ÖZKAN, Nevzat (2019), Dünden Bugüne Türkiye Türkçesi, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul. (Ara Sınav için) ARGUNŞAH, Mustafa (2023), Cumhuriyet'in Türkçesi, Kesit Yayınları, İstanbul. (Yarıyıl Sonu Sınavı için)

Dersin Verilişi

Bu derste; biçim bilimi (morfoloji) ile ilgili temel kavram ve terimler, Türkçenin genel biçim özellikleri, sözcüğün ses yapısı (hece), sözcüğün biçimi/yapısı (kök, ek, gövde kavramları ve özellikleri), Türkçede sözcük yapma yolları, "yapım" kavramı ve Türkçenin yapım ekleri, "çekim" kavramı ve Türkçenin çekim ekleri, "bildirme" kavramı ve ekleri ppt sunumları da kullanılarak düz anlatım ve tartışma yöntemleriyle anlatılır, Türkiye Türkçesinde kullanılan farklı biçim özelliklerine sahip sözcükler biçim açısından öğrencilerin katılımıyla tahtada gerçekleştirilir.

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Doç. Dr. Mustafa Karataş

Program Çıktısı

- Biçim bilimi (morfoloji) ile ilgili temel kavram ve terimleri, bunların temel özelliklerini ve işlevlerini bilir.
- Türkçenin genel biçim özelliklerini ve işleyişini, "sözcük"ün biçimi/yapısını (kök, ek, gövde kavramları ve özellikleri) bilir.
- Türkçede sözcük yapma yollarını, "yapım" kavramı ve Türkçenin yapım eklerini, "çekim" kavramını ve Türkçenin çekim eklerini özellik ve işlevleriyle birlikte bilir.
- Türkiye Türkçesinde kullanılan sözcükleri biçimsel (morfolojik) özelliklerine göre kök ve eklerini belirleyerek inceleyebilir.

Haftalık İçerikler

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim		Uygulama
		Laboratuvar	Metodları Teorik	
1			Giriş Dersin Amacı, Yöntemi, Kaynaklar, Sınavlar Hakkında Bilgi	
2	Öğrenci bu derse gelmeden önce kaynaklardan dil bilgisi düzeyleri/katmanları, biçim bilgisi ile ilgili temel terimleri ve Türkçenin temel morfolojik yapısıyla ilgili bölümleri okumalıdır. Öğrenci bu derse gelmeden önce kaynaklardan dil bilgisi düzeyleri/katmanları, biçim bilgisi ile ilgili temel terimleri ve Türkçenin temel morfolojik yapısıyla ilgili bölümleri okumalıdır.		1. Giriş: Dil Bilgisi Düzeyleri/Düzlemleri: Ses Bilgisi, Biçim Bilgisi, Söz Dizimi, Anlam Bilimi, Sözlük Bilgisi 2. Terimler: Biçim (Yapı, Şekil) Bilgisi, Biçim, Biçim Birim, Asıl/Bağımsız Biçim Birimler (Kök ve Gövde Halindeki Kelimeler) ve Bağımlı Biçim Birimler (Ek ve Edat), Değişken Biçim, Biçimlik 3. Türkçenin Morfolojik Yapısı	
3	Öğrenci bu derse gelmeden önce kaynaklardan Sözcüğün Ses Yapısı: Hece, Sözcüğün Morfolojik Yapısı: Kök ve Özellikleri, Gövde ve Özellikleri, Ek ve Özellikleri konularını okuyarak gelmelidir.		SÖZCÜK 1. Sözcüğün Ses Yapısı: Hece 2. Sözcüğün Morfolojik Yapısı: Kök ve Özellikleri, Gövde ve Özellikleri, Ek ve Özellikleri	

Sıra	Hazırlık Bilgileri	Öğretim		Uygulama
		Laboratuvar	Metodları Teorik	
4	Öğrenciler derse gelmeden önce kaynaklardan, sözcük türetme biçimleri ve Türkçenin yapım ekleri konularını okumalıdır. Ayrıca, Prof. Dr. Doğan Aksan'ın "Türetme Gücü ve Eğilimi" (Türkçenin Söz Varlığı) ve "Türkçenin Yapısı, Türetme Gücü" (Türkçenin Gücü) başlıklı kitap bölümlerini okumalıdır.		Türkçede Sözcük Yapma Yolları Türkçenin Yapım Ekleri	
5	Öğrenciler, derse gelmeden önce kaynak kitaplarından çekim kavramını, Türkçede isim çekim sistemini ve eklerini okumalıdır.		Çekim ve Türkçenin Çekim Ekleri İsim Çekimi ve Ekleri	
6	Öğrenciler bu derse gelmeden önce kaynak kitaplarından "bildirme" ve "isim bildirme" kavramı, fiil çekimi sistemi ve ekleri ile ilgili konu başlıklarını okumalıdır.		Bildirme Eki Fiil Çekimi ve Ekleri	
7	Öğrenciler bu derse gelmeden önce kaynak kitaplarından sözcüklerin biçimbilgisi açısından çözümlemesinin (morfolojik tahlil/inceleme) yapılma yöntemiyle ilgili bölümleri okumalıdır.		Sözcüklerin biçimbilgisi açısından çözümlemesi (morfolojik tahlil/inceleme) yöntemi	
8			Ara Sınav (VİZE)	
9	Ara sınav sonrasında öğrenciler, sınavda zorlandıkları, yapamadıkları veya yanlış yaptıkları soruların doğru cevaplarını araştırmalı ve bulmalıdır. Cevabını bulamadığı soruları veya konuları not almalı. Sınavdan sonraki derste hocasına sormalıdır.		Sınav Değerlendirmesi Sınav sorularının cevaplandırılması Yapılan hataların tartışılması	
10	Öğrenciler bu derse gelmeden önce kaynak kitaplarından morfolojik tahlil çalışması yapmalıdır.		Sözcükleri biçimbilim açısından inceleme (morfolojik tahlil) uygulaması 1. Basit isim çekimleri 2. Basit Fiil Çekimleri	
11	Öğrenciler bu derse gelmeden önce önceki hafta verilen 20 örnek sözcüğü incelemiş olmalıdır.		Morfolojik Tahlil Çalışması 3. Türemiş isim ve fiil örnekleri 4. Türemiş isim ve fiillerin çekimli örnekleri	
12	Öğrenciler bu derse gelmeden önce bir önceki hafta verilen ödevleri (20 örnek sözcük üzerinde çalışma) yapmış olmalıdır.		Morfolojik Tahlil Çalışması 5. Birleşik kipli basit fiil çekimleri ve morfemi değiştirme çalışması 6. Birleşik kipli türemiş fiil çekimleri.	
13	Öğrenciler bu derse gelmeden önce çok sayıda sözcük üzerinde çözümleme çalışması yapmış olmalıdır.		Morfolojik Tahlil Çalışması 7. Birleşik fiil çekimleri (taban/birleşik+çekim) ve morfemi değiştirme çalışması Taban Birleşik Fiil, zaman basit ve birleşik Sıfat-fiil+fiil, İsim-fiil+fiil, zarf-fiil+fiil) Olumlu, olumsuz Yeterlilik olumlu ve olumsuz çekimi 8. İsim Bildirmesi ve Dlr'lı yapılar,	
14	Öğrenciler bu derse gelmeden önce farklı yapıdaki sözcükler üzerinde alıştırmalar yapmış olmalı.		Morfolojik Tahlil Çalışması Karışık örnekler üzerinde uygulama	
15	Öğrenciler bu derse gelmeden önce farklı yapıdaki sözcükler üzerinde alıştırmalar yapmış olmalı.		Morfolojik tahlil çalışması Farklı yapılardaki sözcükler üzerinde çözümleme çalışması	

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Final	1	1,00
Final Sınavı Hazırlık	3	5,00
Ara Sınav Hazırlık	2	3,00
Derse Katılım	4	5,00
Ödev	5	7,00
Teorik Ders Anlatım	14	2,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	7	2,00

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Ara Sınav	40,00
Final	60,00

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü / TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI X Öğrenme Çıktısı İlişkisi

	P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16	P.Ç. 17	P.Ç. 18	P.Ç. 19	P.Ç. 20	P.Ç. 21	P.Ç. 22	P.Ç. 23	P.Ç. 24
Ö.Ç. 1	1		2	2	2		5	1																
Ö.Ç. 2	1		2	1	2		5	1																
Ö.Ç. 3	1		2	2	2		5	1																
Ö.Ç. 4	1		2	2	2		5	1																

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türk dilinin ilk yazılı belgelerinden günümüze kadar gelen devreleri kronolojik olarak, eserleriyle birlikte bilir.
- P.Ç. 2 :** Halk edebiyatı ve kültürü ile ilgili konularda gerekli bilgi ve birikime sahip olur.
- P.Ç. 3 :** Alanıyla ilgili problemleri tespit eder.
- P.Ç. 4 :** Tespit edilen problemlerin çözümüne yönelik gerekli verileri toplar.
- P.Ç. 5 :** Elde ettiği verilere göre sonuçları yorumlar.
- P.Ç. 6 :** Eski Türk Edebiyatının Arap harfli manzum ve mensur eserlerini okur, açıklar.
- P.Ç. 7 :** Yeni Türk dili ile ilgili dönemlere ait metinlerde; kelime tahlili, cümle tahlili ve kelime etimolojisi yapar.
- P.Ç. 8 :** Eski Türk dili ile ilgili dönemlere ait metinlerde; kelime tahlili, cümle tahlili ve kelime etimolojisi yapar.
- P.Ç. 9 :** Edebî metin çözümlemeleri yapar.
- P.Ç. 10 :** Yeni Türk Edebiyatının kapsadığı edebî dönem, metin ve edebiyatçıların özelliklerini tam olarak bilir; bu dönemlerde yazılmış yapıtları çözümler; karşılaştırmalı tartışmalar yürütür.
- P.Ç. 11 :** Alanıyla ilgili karşılaştığı problemlerin çözümünde bilgisayar teknolojilerini kullanır.
- P.Ç. 12 :** İlgili alanında veya toplumun diğer kesimleriyle sözlü ve yazılı iletişim olanaklarını kullanarak profesyonel düzeyde eleştirel olarak iletişim kurabilir.
- P.Ç. 13 :** Bir yabancı dil kullanarak alana ait konularda meslektaşlarıyla iletişim kurabilir.
- P.Ç. 14 :** Alanıyla ilgili çalışmalara katılır.
- P.Ç. 15 :** Mesleki gelişmeleri izler ve bu gelişmelere katkı sağlar.
- P.Ç. 16 :** Disiplin içi ve disiplinler arası takım çalışması yapar.
- P.Ç. 17 :** Sahada derleme, gözlem ve anket çalışmaları yapar.
- P.Ç. 18 :** Alanıyla ilgili edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır, çözümler ve uygular.
- P.Ç. 19 :** Yaşam boyu öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirir.
- P.Ç. 20 :** Alanıyla ilgili sosyal, kültürel ve sanatsal etkinliklere katılır ve bu tür etkinlikleri düzenler.
- P.Ç. 21 :** Alanıyla ilgili yaptığı çalışmaları ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla paylaşır.
- P.Ç. 22 :** Beşerî bilimler alanında sosyal, kültürel hakların evrenselliğini destekler, sosyal adalet bilinci kazanır, tarihî ve kültürel mirasa sahip çıkar.
- P.Ç. 23 :** Kalite yönetim ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.

P.Ç. 24 : Bilimsel bilgiyi açık ve yetkin biçimde aktarabilir.

Ö.Ç. 1 : Biçim bilimi (morfoloji) ile ilgili temel kavram ve terimleri, bunların temel özelliklerini ve işlevlerini bilir.

Ö.Ç. 2 : Türkçenin genel biçim özelliklerini ve işleyişini, "sözcük"ün biçimi/yapısını (kök, ek, gövde kavramları ve özellikleri) bilir.

Ö.Ç. 3 : Türkçede sözcük yapma yollarını, "yapım" kavramı ve Türkçenin yapım eklerini, "çekim" kavramını ve Türkçenin çekim eklerini özellik ve işlevleriyle birlikte bilir.

Ö.Ç. 4 : Türkiye Türkçesinde kullanılan sözcükleri biçimsel (morfolojik) özelliklerine göre kök ve eklerini belirleyerek inceleyebilir.